

80. výročí konce druhé světové války

Letos si připomínáme 80 let od konce druhé světové války. Rok 1945 byl významným rokem pro celý svět, protože začátkem května tohoto roku skončila kapitulací Německa druhá světová válka v Evropě. Konec druhé světové války ve světě se datuje s kapitulací Japonska ke druhému září 1945. Druhá světová válka je největším a nejvíce ničujícím válečným konfliktem v dějinách lidstva. Počet obětí této války je více než 60 milionů lidí. Většinu z toho tvoří oběti na civilním obyvatelstvu. Ať už šlo o úmrtí v přímé souvislosti s válkou (tedy např. následkem válečného zranění, atp.), nebo v souvislosti vedlejší (hladomor, nemoci, atp.).

Druhá světová válka začala 1. září 1939, kdy nacistické Německo napadlo Polsko. Tomu však předcházela okupace Československa, která začala již v roce 1938 postoupením československých pohraničních území obývaných Němci (tzv. Sudet) třetí říši (Německu) na základě mnichovské dohody. Tato dohoda byla sepsána koncem září Německem, Francií, Itálií a Velkou Británií. Zástupci československé strany byli přítomni, ale na samotné jednání přizváni nebyli. Proto se v naší zemi této dohodě také přezdívá mnichovská zrada, mnichovský diktát, či o nás bez nás. Touto dohodou chtěli zmíněné velmoci (Británie, Francie, Itálie) zajistit, že nevypukne velká válka. Bohužel Německo tuto dohodu nedodrželo a v září 1939 napadlo Polsko, čímž rozpoutalo druhou světovou válku. Ukázalo se tedy, že tzv. politika ústupků vůči agresorovi nebyla řešením, které by lidem v Evropě zajistilo mír. Naopak Německo získalo více času na přípravu a pokračování svého plánu vytvoření velké německé říše.

Jisté podobnosti lze najít v dnešní době i v konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou, kdy ruský agresor tvrdí, že mu jde o bezpečnost ruských obyvatel na území Ukrajiny. Stejně tak Hitler začátek svého okupantského tažení zaštiťoval „ochranou“ německých obyvatel na území Československa a Rakouska.

Jak již bylo zmíněno, během druhé světové války padlo mnoho obětí. Válka se dotkla všech lidí na světě. Olešníci nevyjímaje. Budme hrdi na své předky, protože Čechoslováci si byli plně vědomi své nově nabyté svobody po první světové válce, byli hrdi na svoji demokratickou republiku, a proto byli odhodláni bránit ji i za cenu svých životů. Bohužel mnichovská dohoda jim vzala zbraně z rukou. I tak ale začaly vznikat různé odbojové a partyzánské skupiny, které mají svůj významný podíl na tom, že druhá světová válka nakonec skončila a my máme vlastní republiku.

Již v roce 1943 se začala v okolí Olešnice formovat partyzánská skupina. V červnu 1944 měla 12 mužů. Dle dochovaných informací však tato skupina nebyla považována za pravé partyzány, protože nebyli napojeni na spojeneckou armádu a nebyli vyzbrojeni. Četníkům ve Štěpánově vzali dvě pistole a v jedné hájence pušku, ale bez nábojů. Olešnický klempíř František Žíla jim vyráběl ruční granáty.

V září 1944 seskočilo na Dražanské vrchovině 15 ruských parašutistů, kteří založili skupinu Jermak. Skrývali se v bunkru u Nýrova. Část se později přesunula k Prosetínu, kde se spojili s již zmíněnou skupinou partyzánů.

U Řehůrků na Klimentce 144 se skrývala parašutistka, která si při seskoku zlomila nohu. Léčil ji olešnický lékař dr. Habanec.

V našem kraji působila ještě další partyzánská skupina. Nesla název Tyrš podle národního obrozence Miroslava Tyrše. Tato skupina však byla úplně rozprášena, a tak se její velitel s několika svými druhy přidal ke skupině Jermak. Později se ale opět osamostatnili.

Jak se fronta přiblížila k hranicím protektorátu Čechy a Morava, bylo nařízeno budování překážek. Na tyto činnosti byli odvedeni i olešnickí synové zemědělců narození v letech 1921-1923. Byli nasazeni na kopání zákopů v Maďarsku. Další olešnickí mládenci byli odvedeni v lednu na budování překážek na východní Moravě. Z budování zákopů se vrátili začátkem března 1945. V únoru téhož roku se začaly překážky budovat i v okolí Olešnice.

7. února 1945 provedli dva členové protifašistické odbojové organizace Předvoj, Vladimír Blažka a Alois Bauer, bratrance původem z Olešnice, úspěšný atentát na vysokého německého důstojníka. Ač byli nakonec oba zrazeni, sami při krutých výsledcích nikoho neprozradili. Oba rodáky, jejich čin a krutý osud jsme si připomněli v březnovém čísle zpravodaje.

Jelikož Němci nevěřili protektorátním četníkům (četníci byli ve spojení s partyzány), dosadili na četnické stanice německé četníky. 18. ledna byl jeden z nich zastřelen partyzánem v hospodě v Hodoníně. Po tomto činu se členové skupiny Jermak raději přesunuli od Prosetína k Sulkovci. 19. ledna odtud podnikli výpravu na Němce do Víru. Tato výprava se však nepovedla. Jeden z partyzánů byl zastřelen a dva zraněni. Ti byli na saních dopraveni k Dufkům do Louky. Protože se jejich rány nehojily, odjeli 28. ledna další dva partyzáni do Olešnice pro dr. Habanec.

Když se fronta blížila a partyzánské oddíly se stávaly útočnějšími, byli do větších obcí, vč. Olešnice, nasazeni polní četníci, tzv. Jagdkommando. Ta měla za úkol zneškodňovat partyzánské hnutí. V Olešnici byla Jagdkommando až do 6. dubna 1945.

Lidé, kteří pomáhali partyzánům, si nemohli být jisti životem. Spousta z nich byla po odhalení zatčena, krutě mučena a mnohdy i popravena. Krutým trestům, i těm nejvyšším, se mnohdy nevyhnuli ani jejich příbuzní.

Partyzánské skupiny se však stále rozrůstali nábořem členů z řad Čechů. Neměli ale dostatek zbraní a munice. Oddíl Tyrš tajnou vysílačkou žádal spojeneckou armádu o zbraně. Žádosti byly vyslyšeny a zbraně byly pomocí padáků shozeny nad Závrším v noci z 31. března na 1. dubna 1945. Hned druhý den se vydalo několik pomocníků partyzánů z řad občanů Olešnice a okolí tyto zbraně a padáky schovat, aby se nedostaly do rukou Němcům.

Vláda Němců u nás se čím dál tím více blížila svému konci.

21. dubna přijeli do Olešnice němečtí vojáci ze cvičné střelnice u Vyškova, kteří původně směřovali přes Rozseč do Bys-

tříce nad Pernštejnem. Protože však partyzáni poškodili most ve Štěpánově nad Svatkou, změnili směr a jeli přes Olešnici, Rovečné a Vír. Mužstvo bylo umístěno na Lamberku, důstojníci v hospodářské škole. Tři němečtí důstojníci se svými ženami navštívili hostinec Pivovar. Při nočním návratu do hospodářské školy byli zaskočeni a napadeni partyzány. Výsledkem bylo zastřelení jednoho důstojníka se ženou. Druhý důstojník byl těžce zraněn. Třetímu důstojníkovi se ženou se podařilo uprchnout. Na straně partyzánů byl jeden člen těžce zraněn. Svému zranění později podlehl.

26. dubna byl nad Olešnicí sveden letecký souboj, kdy německé letadlo pronásledovala tři ruská. Německé letadlo bylo nakonec nad Rovečným sestřeleno. Při střelbě bylo také poškozeno několik střech domů v Hliníkách a na Moravské straně. K žádnému úrazu naštěstí nedošlo. V této době již ustupovaly Olešnicí různé oddíly německé branné moci. 27. dubna přijelo do Olešnice cca 200 mužů správčárny 10. pancéřového pluku. Ubytovali se v hospodářské škole. Nákladní vozy a tanky nechali stát u měšťanské školy, v ulici Hliníky a ve Vorbachově cihelně. Starosta Vladimír Neumann a radní Rudolf Kselík se snažili Němce přesvědčit, aby byla vozidla odstavena dále od obydlí směrem k Veselce. Bez výsledku. Protože se spojenci domnívali, že je v Olešnici větší vojenská jednotka, podniklo v noci ruské letadlo útok fosforovými zápalnými bombami. Poškozeno bylo několik domů. Škola a ani žádný z obrněných vozů zasaženy nebyly. Po tomto náletu rozmístili Němci své stroje do hlubokých úvozů a pod stromy. Jelikož se olešničtí obyvatelé, zejména z ulice Hliníky, obávali dalších náletů, odváželi větší stroje do polí a na noc se i s dobytkem stěhovali do jiných částí Olešnice. Někteří chodili nocovat do Lhoty, nebo na Veselku. Případně do skal a lesů. Naštěstí se nálet už neopakoval.

V tomto období bylo Němci vyhlášeno stanné právo. Po desáté hodině večerní nesměl nikdo vycházet na ulici pod hrozbou trestu zastřelením.

Dne 3. května se v měšťanské škole ubytovalo zdravotní oddělení 46. divize. Bylo zde umístěno mnoho raněných, mezi kterými bylo i hodně bývalých ruských zajatců. Ti ze strachu z trýznění a hladu v zajateckých táborech raději vstupovali do německé armády. Poslední dny války mnozí z nich prchali od

svých jednotek ve snaze vstoupit u někoho do služby, nebo se dát k partyzánům.

František Kupsa byl úředník v hospodářské záložně, působící v Olešnici od roku 1941. Spolu se Slávkem Žílou vstoupili do partyzánského oddílu Tyrš. Při jedné výpravě do Bystřice nad Pernštejnem, kdy chtěli partyzáni odzbrojit větší německou jednotku, došlo k přestřelce, při níž byl František Kupsa zastřelen.

V neděli 6. května byla na Hradisku u Louky vztyčena československá vlajka, která byla viditelná i ze spodní části olešnického náměstí (od křižovatky u radnice).

8. května, nedlouho po Hitlerově smrti, Německo kapitulovalo. Lidé sundávali z domů německé nápisy. Němci ubytovaní v hospodářské škole ještě týž den odjeli. Byla zrušena činnost dosavadního obecního zastupitelstva a ustaven revoluční národní výbor v čele s dr. Habancem. Celý den i noc projíždělo Olešnicí ustupující německé vojsko. 9. května se ústup změnil v úprk, protože se němečtí vojáci báli blížící se osvobozující armády. Při útěku se zbavovali veškeré zátěže a odhazovali i zbraně. Tento úprk trval cca 3 hodiny.

10. května přijela do Olešnice první hlídka osvoboditelské armády.

13. května (v neděli) byly v obou olešnických kostelích slouženy děkovné bohoslužby za osvobození od nacismu a obnovení Československé republiky.

Cesty, kudy prchala německá armáda, byly plné válečného materiálu. Mnoho lidí bylo zraněno, nebo přišlo o život při neopatrné manipulaci s těmito zbraněmi. Např. 31. května si za Vorbachovou cihelnou (u dnešní ptáčkárny) několik chlapců hrálo s granátem. Ten úderem na kámen explodoval a zabil Jaroslava Vázlera a Františka Svojanovského. Další chlapci byli lehce zraněni. Na místě byl umístěn kříž.

Historie druhé světové války a jejího konce je mnohem rozsáhlejší, než je popsáno v tomto článku. Je nutné si tyto události neustále připomínat, abychom nezapomínali, jaké hrůzy s sebou válka nese, jak je důležité držet pohromadě nejen v rámci vojenského spojení, ale zejména jako lidé. Jak je důležité nebát se, pomáhat slabšímu a napadenému. Vždyť právě náš národ s tím má bohaté zkušenosti. Je důležité vědět, čeho naši předci dosáhli, co proto museli obětovat. Zejména v dnešní době, kdy se život neustále zrychluje, lidé mají k sobě díky různým technologiím blíže, ale přitom se navzájem vzdalují. Mnoho z nás má doma ještě pamětníky této hrozné války. Využijme toho a zeptejme se, jaký byl v té době život. Rozhodně stojí za přečtení i olešnická kronika, která nejenom o těchto událostech pojednává v souvislosti s Olešnicí a okolím. Dočteme se zde i o našich významných rodácích, kteří se významným způsobem zapsali do historie.

Autor článku: Rada města Olešnice

Použitá literatura: Pamětní kniha obce – kronika Olešnice